

nál kisebb annak valóságos értéke. — Ezen tiszta jövedelem annál inkább kevesbedik, minél több teher fekszik a jövedelemre, mely öszve a jövedelemből kielégítendő. — Ezen rendes terhek közé számítandó a telekadó, — elméletileg tehát minden ingatlan jövedelmének tiszta jövedelme aránylag a telekadó nagyságától függ, — oly országban, melynek álladalmi adóssága nincs, melyben tehát a telekadó ekevény, melyben ennek örögbítése nem önkényből, hanem a nemzetnek kivált a földbirtokosoknak országgyűlésen hozandó rendelkezésétől függ — az ingatlan jövedelmének aránylag több tiszta jövedelmet hajt, — s nagyobb értékű, tehát több kezességet nyújt a hitelezőnek, mint oly országban, hol a telekadó nagy és hol ennek kivételé magok az adófizetők által korlátozva nincs. — A hitelezőre nézve e szerint érdekes tudni: milyen telekadó nyomja azon jövedelmet, mely neki tökélybiztosítást ajánlatik; érdekes tudni: állandó vagy ingatlan ellen alapul-e a telekadó kivételé; mert az ingatlan javaknak tiszta jövedelme és e szerint valódi értéke meghatározására ezen adót és minden más metalan rajta fekvő terhet is előbb az összes jövedelemből leróni szükséges. — Hogy tehát a hitelezés és kölcsönzés lehetőleg könnyíttessék, megkivántatik, miszerint a hitelező könnyen juthasson minden terhek megtudásához, melyek a neki tökélybiztosítást ajánlott ingatlan jövedelmek fekszenek; megkivántatik, miszerint a nyilvános könyvekbe nemcsak a telekadó évenkénti mennyisége, hanem minden más azon jövedelem fekvő teheris, például: telekdő, terragium, adósságok, vitalitiumok sat. feljegyeztesenek. (Folyt. köv.)

(Szerény felszólamlás a gróf Batthyányi Kázmér által robot és dézma tárgyában kitűzött pályakérdésre bejött dolgozatok t. c. z. bírálóihoz!) Időnkben bármi ítéletnek alaposságát főleg azon okok súlya, melyekre az ítélet van, határozza el; ez okad pedig olynemű bírálatoknál, melyek különben is egy pozitív szabálytól nem irányoztatnak, hanem egyedül csak okaik nyomatékoságából merítik minden erejüket, éppen mellőzhetlen kellek, elkerülhetlen feltét. E hitünk mellett nem fogunk tehát szerénytelennek mondhatni, midőn a a fenemlített munkálatok bírálóihoz azon kérésünket intézzük, méltóztatniuk okait, melyeknél fogva a felajánlott értekezéseknek az elsőseget megadni igazságosnak látták, megnyugtatónkra lehető részletekkel és pedig minden munkára nézve külön, közretudatni, miután ezek a felajánlás alkalmával száraz egészen mellőzettek. És továbbá: minthogy illyféle megbízottsági bíróságok eljárása lényegéhez az is tartozik, hogy a kijelölt bírák mindegyike az ítélet alkotásába befolyjon, bátrak vagyunk egyszeres mind a felől is felvilágosítani kérni, vajjon ez jelen esetben is megtörtént-e, sőt vajjon az ítéletet alkotó bírának mindegyike megolvastá-e a pályázott munkák valamennyijét?

A nagyelkü díjazó gróf ur ez ügyet a gazdasági egyesület tisztes testületére bízván, ezért a pályakérdés által egy nemzeti százados előítéletnek legyőzése éppen a bírálók ítéletétől feltételezett, tehát az ügynek közérdekesége tekintetéből is szükséges, hogy a bírálati eljárás felett minden homály eltávolíttassék, és a kimondott ítéletnek alapossága, okaiból kellően feltüntetessék.

Ugy hiszszük mindezeknél fogva, hogy valamint egyfelől a közügy nagy érdekében történt íme felszólamlásunk kicsinyesüldésnek nem fog becsümltetni, ugy másrészt a felkért felvilágosítás nélkül nem fog elhaznani, — s e tekintetben tisztelettel meg is kérjük honi lapjaink t. szerkesztőseit, hogy mind e felszólamlásunkat, mind pedig a beküldendő feleleteket hasábjaiukba felvenni sziveskedjenek.

Megyeék.

S z a t m á r b ó l. Nagy-Károly, június 3. Tegnap és ma, megyénkben rendkívüli közgyűlés tartatott, melynek nevezetese tárgya azon kezgyelmes kir. leirat volt, mely szerint ő fels. m. b. Vécsey Miklós urnak, aranykulcsos hívének, szeretve tisztelt főispánunknak, ezen megye kormányától saját kérelmére történt fölmentését, — s m. Földváry Gábor urnak Csongrád megye főispáni helytartójának, ezen megye főispáni helyettesítésé lett kinevezését tudatja. Milly nagy vala fájdalomunk, midőn az egyént, kit oly hön tisztelünk elvesztettünk, — s mult 1844-ik évi augusztus hó 12-én tartott közgyűlésünkől hozzája, — s legfelsőbb helyre terjesztett kérelmeinket csakugyan sikerreltemek megértők, — s az általa is határozottan kijelentett lemondásnak sújt bizonyosága felől a legkegyelmesebb kir. rendelet által meggyőztünk, leirnom nem lehet! — a hasonlíthatlanul nagyobb többség (mert személyenként megkérdezve, ellenkező érzelmi alig találtak) forrón tisztelt őt, — s azonkívül hogy tettét nem ismerő őszinte lelke magasztos jutalmát magában hordhatja, nincs meder, melyben fájlaló hálás érzelmiünk túl ne áradoznék! De hagyjuk ezt, — nem érez az, ki érez szavakkal mondhatót — mond egy költész barátom, — s mit erőködik hitvány toll, egy megye azon kormányzójának lemondásából eredi veszteségét leírni, kinek elleni által követelt hibája is a jószág magasztos erénye! Gyarlóságunk látóköréről lebujsodott ő, de keblünk hálája tiszteletteljes emlékezetét örökre megőrzi. — U. B. k. tanácsos urnak indítványára határozatott, hogy ujon kinevezett főisp. hirtartónk, ezen megye kormányának mielőbbi átvételére hívassék meg, egyszeres mind közkedésségű első alispánunk vezérlete alatt küldöttség neveztesék, mely őt az általa kijelendő helyen megtisztelje. Tisztelt első alispánunk azonnal pártisinezet nélkül nevezé ki a küldöttségi tagokat; de meg kell vallanunk, hogy ellenfeleink, mint hajós a bizonytalan szélnek, csak ugy ajánlkoztak. Azonban „est quaedam etiam dolendi voluptas” mond Seneca; mgos b. Vécsey Miklós ur, ő felsége kedvelt aranykulcsos hí-

ve 18 évi kormányának kedves emléke a mármár örömitas kebleket ismét visszalágyítja, — s ugyancsak a tisztelt indítványozó felszólítására határozatott lett, hogy a megválás fájdalomait — neki — fentisztelt első alispánunk vezérlete mellett bucsuzó küldöttség tolmácsolja. A küldöttség kinevezett, — s a készséz, — mellyel megyénk rdeai áldozataikat a tisztelet oltárára nyújták, hálás érzelmeiket igazolá. Ezek után az eskü-forma is felolvastatván, — isten tudja, honfiai érzelmeiből-e, vagy inkább más megyék követése vágyából, szó nélkül nem maradt. Azonban főjegyzőnk, ki igen tudja, hogy eféle aggodzásra mindig készen kell lennünk, az eddigi latin eskü-formákat előrántván, szólót további fáradságától, megyénk közönségét pedig a hosszas vitától — s kormányunkat a gyanúsítástól megmenté, — s a latinal kötelelesen egyező magyar minta, észrevétel nélkül hagyott.

S o p r o n y b ó l. Majus 26 és 27-én törvényszékeket megelőző közgyűlés tartatván, érdekes tárgyak ezek valának: A helyt. tanács utján ő felsége nevében roszaltatik a rendelkezések felsőbb parancsok iránt, jelesen a Sopronban tanyázott gyalog katonaság fájának megtérítése iránt több ízben tanúsított engedelmessége, jelentetvén egyszeres mind, hogy ezen fa árát, mintegy 300 pftot hg Eszterházy főispán ur a megye helyett lefizette. Ezt a rrk nagy köszönettel értették ugyan, de némelyek féltek, hogy köszönő-levél által gyengítették azon a rrk által épségben fenntartatni kívánt szabály, miszerint áttutató katonaságnak tűzifa nem jár; végre ezen elvnek kijelentésével határozatott a köszönet megírati az iránt, hogy midőn a rrk az adózók iránti köteletségéből nem teljesítheték a felsőbb rendelkezést, — ő hgsége ezen kellemetlen helyzetnek véget vetni méltóztatott. — Egy másik intézményben előbbi rendeletek nyomán komolyan íntelnek a rrk, hogy Kistaludi helységben osztály esete miatt a politikai uton kibecsült jobbágyhelyeket adassák vissza, — s a földesurakat urbéri utra igazítsák. — Az elnök helytartó előadta, hogy a megye által vitatott azon elv, mintha a kibecsülés ezután is politikai uton történhetnék meg, az ország rendei előtt pártolást nem nyert, de maga a megye is már attól előbbi esetekben előt, — s minthogy a rrk az intézményt most is teljesíteni rendelték, csak mennyire abban azon elv foglaltatik, hogy nőmaradékok illy kibecsülést nem igényelhetnek, — ezt sérelemnek vették. — P. J. táblabírónak azon kérdésére: vajjon a helytartó a főjegyzőnek az alispáni perekbe helyettesítését egy érteleté, hogy a fenytő-törvényszéken az elnökséget vezesse, a helytartó igennel felelt, és miután, mint mondá, elérte, hogy az indítvány hova céloz, tehát nyilván kijelentette, hogy ő az 1723. törv. szerint a törvényszékekben szinte fog elnökösködni; ugyan P. J. b. ezt sérelemnek tartotta, mert a törvények alispánokról, szolgabírákról és esküitt táblabírákról szólóknak, nem pedig főispánokról; továbbá mert a magyar alkotmányának szelleme szerint a nemesnek önválasztott bírāja van, — és azért e meggyében is minden év elején a táblabírák megválasztatnak, végre mivel a szokás is a főispánoknak a törvényszékek elnökösködése ellen szól. A főisp. helytartó éppen a törvényből, hol a negotiorum politicorum, et iustitiae administrationis principalem curam gerere tenetur, foglaltatik, jelesen abból, hogy a törvény copulative beszél, azt következteti, hogy valamint a gyűlésen, ugy a törvényszéken is kötelessége elnökösködni, — s az igazság-kiszolgáltatást előmozdítani. Tagadja, hogy az önválasztott bírák eszméje tisztán állna Magyarországon; igaz, hogy az első bíróságot megyékben ugy választják, de a főtörvényszékeken, kerületi tábláknál máskép van; azonban csak a törvényszékekre kívánja észrevételeit előadni; — vajjon midőn az év elején törtémi szokott választás csak arra való, hogy ki kapjon napi pénzt, — ninesen-e minden más megyei táblabírónak is joga a törvényszékekre bemenni, és voksolni? már pedig a táblabíró-nevezés a főispán (tetszésétől függ, és így ő nevezi a bírakat. Azt sem mondhatni, hogy a gyakorlat ellenkező; ha az igaz volna is, azért, hogy a főispánok nem élek törvényes jogokkal, még a jog meg nem szűnik, de több eset volt az országban, hogy a főispánok a törvényszéken elnökösködtek. — Gr. V. H., N. S., Kr. M. M. L. táblabírák, L. M. sz. bíró az indítványt pártolták, leginkább az új főispáni rendszerből merítve aggodalmukat, mely most nálunk növekedik. — Sz. S. táblabíró a régi viszonyokat és különböző törvényeket fejtegette, melyeknek az 1723. törvény véget vetett, és az új indítványt ellenzte, és vele együtt többen ugyanazon elvekből, melyekből a helytartó kiindult, ki a rrk-et a bírói esküre is figyelmeztette, mellyel székfoglaláskor letett, és mellyet a rrk. a régi törvények nyomán helyeslettek, a gyanúsításoknak ellenmondott; mert ő, ugymond, a rrk jogainak megőrzését hitte fogadta, és valamint jogait épségben fenntartja, ugy köteleességét az 1723. törvény szerint híven fogja teljesíteni. Végre a mintegy 2/3 részből álló többség az indítványt elvetette, minek következtében az indítványozó, és Kr. M. mint választott táblabírák hivatásukról lemondottak. Gr. V. H. a táblabírósról leköszönt. — A gyűlés másod napján felolvasztatott Nógrádmegye levele, melyben a főisp. rendszernek országgyűlésen kívül behoztatását panaszolja, és felírását pártoltni kéri; mindjárt megtétezt az indítvány a pártolásra; erre élénk vita következett; felhozattak az indítvány mellett — s ellene mind azon okok, melyek székfoglalás alkalmával is előhozattak; most azonban Nógrád levele által a kérdést megváltoztatva látták. Az indítvány ellenzői a mult gyűlésben előhozott okokon kívül figyelmeztették a rrk-et, vajjon tanácsos-e a jelen kérdésben, mely a székfoglalási gyűlésben, olly gyűlésben, hova az egész nemesség hivatalosan meg volt híva, hosszasan megvitattatott, most egy másik gyűlésnek másodnapján más végzést hozni akkor, midőn Nógrád leveléből csak azt tanultuk, mit már ugy is tudunk. A pártolást ellen voltak leginkább T. B. főbíró, Sz. S. th., S. J. főjegyző. Az elnök két ízben hosszasan felelt az indítvány-pártolók okaira; végre mivel a többséget a felki-

áltásból ki nem vehette, mindegyik véleménybelieket külön felállásra kerde, és midőn a sikert, hogy a voksok egyenlők, jelentette, L. P. tiszti alügyész nyilvánította, hogy ő a nem-pártolók közül átmege a pártolókhoz, akkor az elnök, ugymond: ha egyik félen 35 voks, másikon 36 leszen, — ő az elsőkhöz áll, — s az elnöki voks eldöntő; ezt némelyek kérdésbe vették. G. L. szolgabíró állítván, hogy azért nevezetnek minden bírósághoz egyenletlen számmal tagok, hogy az elnöknek két voksa ne legyen. Az elnök ezen egész világ előtt tisztában lévő kérdést vitatni nem akarja, hanem miután látja, hogy többen változtatják szándékukat, ohajtja, hogy az indítvány voksra bocsáttassék, minek sikere az lön, hogy Nógrádnak levele 52 vokssal 42 ellen pártoltni rendeltett.

Z á g r á b. (közgy. tud. vége maj. 27.) Másnap ugyane tárgy körül forgott a vita, — s a horvát-magyar párt ezuttal az egész összeírásra terjeszté ki figyelmét, — s követelte, hogy miután az összeírók nem mentek házról házra, sem elő nem valának mutatva az osztályzati levelek, e járásban mindazok hagyasanaik ki, kik az 1835-iki összeírásban nem foglaltatnak — s illy leveleket előmutatni nem bírtak, — s pedig annál inkább, mivel ezen elv a többi járásban is megtartatott. Ekkor az ilir párt a tengeremléki részen történt egész összeírást hibásnak és kiigazitandónak állítá; mire az ellenfél viszonzá, hogy akkor nemcsak a tengeremléki részen, hanem minden járásban történt összeírást kellene kijavítani, mivel az 1835-iki elvek szerint az összeírás nem személyek, hanem családáttyák szerint történt; de miután ezen elvek mind ő felsége, mind pedig a kk. és rr. által a jelen összeírásra nézve már elfogadva, a horvát-magyar párt sem akará azokat, leginkább a kölesönös egyetértés — s megegyezhetes tekintetéből, többé feszegetni, — s csupán már a tegnapi ülésben érintett némberek kihagyatását sürgetvén, kérte bán ő exellját, hogy a többség ez értelemben történt határozatát végre kimondani méltóztatassék. Erre gr. Dr. J. e többséget a szónoklók többsége szerint követelte kimondatni; gr. K. ellenkező véleményben volt ugyan, de a turopolyaiak szavazatát kétségesnek állítván e kérdésben, — ő felségéhez intézendő felírást indítványozott, mit a roppant többségben lévő horvát-magyar párt hevesen tagadva, mindegyre sürgeté a többség határozatának kimondását. Elnök ő exellja kinyilatkoztatá erre, hogy a többséget ki nem jelentheti, — s miután a fenforgó kérdés eldöntése egyedül a kk. és rrk. tökéletes egyetértésétől függ, ugy azon esetre, ha a kk. és rrk. holnap sem egyezhetnének meg, kénytelen leend a vitatás alatt lévő kérdést elhatározás végett ő felségének fölterjeszteni — s addig a tisztujtástartást felfüggeszteni. E nyilatkozat az ilir párt részéről hangos „szívót”, a horvát-magyar párt részéről pedig mély elkeseredést idézett elő, — s csak ezen párt tömegesilapító vezéreinek köszönhetni, hogy az elkeseredés holmi sajnos jelenetekben nem nyilatkozott. — Harmadik napon legelsőbb is P. ur szölamolt meg — s kijelenté, hogy miután elnök ő exellja tegnapi nyilatkozata szerint a főispáni sarkalatos jognak megsemmisítésével maga az alkotmány is alapjaiban megrendítve van, — mindenek előtt szükséges, — ő felségét felírás utján arra kéri, hogy a főispánokat többség-kimondhatási jogukba visszahelyezni kegyeskedjék, — s ez indítvány a horvát-magyar párt által erősen pártoltnatott. J. A., a turopolyai gróf, pedig ugy nyilatkozott: hogy ha a főispánok e kétségbevonhatlan joga megsemmisíthető volna, — s minden kérdést, mely felett a kk. és rrk. tökéletesen nem bírnának megegyezni, eldöntés végett legfelsőbb helyre kellene fölterjeszteni, ugy Zágráb megye főispánjában, alkotmányos elnök helyett nem szemléltethetnék egyebet egy igazi laibachi gubernátornál. Bán ő exell. erre következőleg világoztá föl tegnapi mondását, hogy ő nines leltíva a többség kimondásától; nem is tagadja meg a horvát-magyar pártnak a többséget, de csak azért sürgeti a kölesönös egyetértést — s megegyezést, nehogy a kisebbségben lévő legfelsőbb helyreii folyamodása által a tisztujtás ismét hosszabb időre halasztassék. Erre viszonoztatván, hogy tökéletes egyetértést — s megegyezést kívánni a lengyel veto elismerése nélkül lehetetlen; a vita kétszeres tüzzel és zajgó láma között mehetett, mely közben az is állítatik, hogy a turopolyaiak nagyobb része a kerületen kívül is bírván, e tekintetben sem lehet szavazati jogukat kétségbe vonni; a kedélyek lázas — s a hszentségével mit sem törődő ingerültsége azonban mindegyre növekedék — s miután egy főtisztelendő ur a vita-közben több oldalról igen súlyos büntettről vádoltatnék, — K. ur indítványozá, hogy miután ő e főtiszt. urat illy súlyosan hallja vádoltatni, kéressék meg a zágrábi káptalan, hogy illy súlyos büntettről gyanus egyént többé ne küldjön a maga nevében a megyei gyűlésekre. Erre az ilir párt folyvást „actiót” kiáltott — s elnök ő exca is helyét talála az actiónak, ha a többség azt elhatározandja. K. ur azonban kinyilatkozatá, hogy ő nem vádolja a főtiszt. urat az érintett büntettről, hanem azt mondja, hogy mások által hallja őt folyvást arról vádoltatni. Miután végre a horvát-magyar párt a többség kimondását mindegyre sürgetné, bán exca kijelenté: miután nem reménylhető többé, hogy a kk. és rrk. a vitatás alatt lévő kérdés felett megegyezzenek, kénytelen azt ő felségének följelenteni; elhalasztja tehát ezennel a közgyűlés folytatását bizonytalan időre, — s elhalasztja a tisztujtás határnapjának kitűzését is, mig az iránt a legfelsőbb határozat le nem érkezendik, — s ezzel ő exca iszonyu zaj — s láma között távoztván, a gyűlésnek vége lön. — Im ennyire jutánk horváthonban a pártviszályok folytonos dulogásai által! — A szuronyok ujra villogtak, a törökzene ujra megzendült, — s lelkemben ujra bús, igen bús érzelmeik támadtak.

PESTI SZEGÉNYGYERMEK-KÓRHÁZ. Ö. es. kir. fenése országunk nádornője s intézetünk pártfogója jövő szombaton f. é. június 14-én délutáni 5 óra-

kor a j...
ni kegye...
tisztel...
Frank

Manuel...
suives...
grés des...
et la déc...
des Éta...
dent des...
cho

Mindj...
alsóházi...
rend szük...
sem vezet...
és a több...
elhangyag...
des Éta...
dent des...
cho

A Hdi...
tekezik...
vátovább...
között (Ch...
a parlam...
sem vagy...
vadabbak...
nagyobb...
nyoknak...
meg az...
harag ok...
mentesség...
váltótörv...
napra kiva...
meg lehet...
el a megie...
rendelhet...
s egyéb f...
igen szép...
ban van e...
szágygyü...
gresszus t...
ségében a...
különbség...
ság is) e...
— mintho...
— Felet...
kiváltsága...
másik kiva...
pen, hogy...
nos szabac...
Ezen e...
nines diva...
ellenkező

Azon...
kozás alá...
tetszését...
sőbbiség...
e rend kit...
mindig az...
rához, me...
minden jó...
egyik nem...
északamer...
az elnök i...
kivált, ler...
ügyeink sok...
nem ez csa...
badság ho...
Neveze...
az, hogy a...
egy ülésbe...
sz e r n é...
beszédess...
t a t n é k...
az igaz, s...
sem hallar...
magyar sz...
krajczárba...
szinte nem...
e g y s e r...
mával hon...
teség is h...
gositásai...
törvényein...
Ha va...
kell ülnie...
vajjon ren...
A fran...
mondván:

kor a jőzsefvárosi ősztezában épült ház zárkóztatni kegyeskedendik, mely ünnepélyre a t. cz. közönség tisztelettel meghívatik. Az igazgató választmány nevében, Frankenburg Adolf, egyetli titoknok.

KÜLFÖLDI IRODALOM.

XI.

Manuel du Droit parlementaire, ou Précis des Règles suivies dans le Parlement d'Angleterre et dans le Congrès des États-Unis, pour l'introduction, la discussion et la décision des affaires; compilé à l'usage du sénat des États-Unis, par Thomas Jefferson, ancien Président des États-Unis. Traduit de l'Anglais, par L. A. Pichon; etc. A Paris, chez H. Nicolle, etc. 1814.
(Folytatás)

Mindjárt könyve elején (első szakasz) Onslow — híres alsóházi szónok — szavait idézi szerző, ki a parlamentarizmus szükségessége és haszna felől így nyilatkozott: „semmi sem vezet inkább arra, hogy az egész hatalom a miniszterek és a többség kezére kerüljön, mint a parlamentarizmus szabályok elhanyagolása és elfelejtése; azon fölül, ezen szabályok még zablá és ellenőrség is a többségre nézve, s igen sok esetben védhelye s réve a kisebbségben maradtaknak a többség által gyakorlott hatalom kísérletei ellen. — Ennélfogva tehát magának a kisebbségnek is, sőt ennek leginkább, érdekében van, hogy a parlamenti szabályok szigorúan megtartassanak. Ezek nélkül könnyen fajulhat zsarnokivá a többség diadali mómora a kisebbség ellenében.” Nálunk főleg e tekintetből is hajtható volna, hogy tanácskozásunkba rend és szabályok hoztatnának be, melyek a kisebbségben maradókat a győztes nagyobb szám tulajdonos szeszélyeitől sikeresen megóvják; ehhez azonban, míg azon vad előítélet fog uralkodni, hogy a rend határos a rabszolgasággal: reményünk nincs, és nem lehet.

A II. d. szakaszban a parlamenti tagok kiváltságairól értekeznek, melyek „első homályos és gyöngye kezdetűkből hovatovább világosbba és szilárdabbra fejlődtek;” s melyek között (hét pontba vonja össze szerző azokat) első helyen áll a parlamenti szólásszabadság; minek hála Isten! bizony mi sem vagyunk hiával; sőt talán bajunk éppen az, hogy mennél vadabbakat s nagyobb sületlenségeket beszél valaki, annál nagyobb szószoklati hősnök tartatik; hiszen még „a szuroknak kitart mellről” is hallhatunk már kiabálni; remegve az igaz, de hiszen azt csak a felindulás és szörnyű harag okozá. — A második kiváltság a személyletartóztatási mentességben áll, a mi nálunk szinte megvan, s mi kivált a váltótörvények behozatalával igen üdvössé lőn, és napról-napra kívánatosabb lesz. Hogy a mi parlamentünk tagjait meg lehet idézni, arra van példa; de ezáltal nem is vonatik el a megidézett törvényhozói terhes foglalatosságától, mert rendelhet ügyvédet; hogy a congressusi tag jőszágaira bírói s egyéb foglalás az ülések alatt nem intézhetetik, szinte igen szép dolog — a jőlelkű hiteltelre; s azért sokkal jobban van e dolog nálunk, hol a törvényhozási adós tag országgyűlés alatt is fizetni tartozik. A hetedik kiváltság a congressusi tagok személyének tett-szó- és írással sérthetlenségében áll. Ez szinte megvan nálunk is — azon csekély különbséggel, hogy a törvényhozók (s gyakran a hallgatóság is) szabálytól, mikor tetszik, magokat dispensálják — minthogy nekik, mikor akarják, minden szabad!

„Felette szükséges a törvényhozás különféle alkatrészei kiváltságainak fentartására, hogy egyik se támadja meg a másik kiváltságait, s ne avatkozzék annak ügyeibe olyképen, hogy legkevésbé is ártson a vitakozások azon általános szabadságának, mely lelke a tanácskozásnak.”

Ezen északamerikai parlamentarizmus szabály nálunk éppen nincs divatban; sőt az újabb korbéli tapasztalások egészen ellenkező gyakorlatra mutatnak.

Azon rend, mely szerint a tanácskozás tárgyainak vitakozás alá kell bocsátatniok, egészen a kamara elnökének tetszésétől függ, s egyiknek mások feletti ez érdembeni elsőbbségről csak akkor határoz a kamara szó többséggel, ha e rend kifizése iránt az elnök szavaztat. — De a szónokok is mindig az elnökhöz intézik megszólításukat, és nem a kamarához, mely tisztelet-nyilvánításban valamint szerző, ugy minden józan eszű ember is a rend és szószoklati illedelem egyik nem megvetendő biztosítékát kész látni. A köztársasági északamerikaiak e szerint sokkal több deferentiával vannak az elnök iránt, mint a monarchiai magyarok, újabb időkben kivált, lenni szoktak; hol már annyira ment a keleties durvaság sok izben, hogy virtusnak tartatnék az elnököt, köz ügyeink zöld asztalai körül, derekasan lepszokolni akarni. Haznem ez csak mind azért történik, hogy a magyar arany-szabadság holt betű ne legyen! . . .

Nevezetesen az északamerikai kamarák rendszabásai közt az, hogy azon egy tárgyhöz (p. o. törvényjavaslathoz) azon egy ülésben, egy tagnak sem szabad szólani többször e g y s z e r n é l. Boldog Isten! hová lennénk mi híres magyar többsédségünkkel, ha ily szabály állapították, és — tartatnék meg köz gyűléseinkben — tanácskozásunkban! Időt, az igaz, sokat meggazdálkodnánk, s még sok fonáságot sem hallanánk; de miért ilyesekben gazdálkodni? időben a magyar szükségét nem szenved, mindamellett, hogy az egy krajczárba sem kerül; a sok fonák beszéd hallásáért pedig szinte nem kell bemenedíjti fizetni. És azon fölül, hogy ily egyszerű-szóhatású rend a szabadság magyar fogalmával homlokegyenest ellenkező: még azon roppant vesztesség is hárulna ránk, hogy a rechthaberey-szeretők felvilágosításai ez által elmaradván, a már megszokott confusiók törvényeinkből s egyéb határozatainkból kimaradnának!

„Ha valamely tag az elnök által rendre utasítottik, le kell ülnie mindaddig, míg az elnök határozott a felett: ha vajjon rendben volt-e, vagy nem?” (16. d. szabály.)

A francia fordító ezen szabályhoz megjegyzést tesz, mondván: „Látható ebből, mikép a rendreintés nem hiu for-

maság, mint volt a mi gyűléseinkben.” De hát mit mondjak én, ha elgondolom azon csárdai zajt és tombolásokat, melyek köz tanácskozásaink teremeit — az országgyűléseket sem véve ki — sokszor átzuhogják! (Folyt. követe.)

KÜLFÖLD.

NAGYBRITANNIA. Majus 26-án az alsóházban Russell lord az angol és walesi dolgozó néposztály állapota javítását célzó kilencz indítványát okadozta. Ezen kilencz pont következő: 1) A politikai béke jelen állapota s a kereskedés telelése kedvező alkalmat nyújtanak a háznak azon rendszabályok megfontolására, melyek a munkás osztály helyzetének tartós javulását eszközölni képesek; 2) azon törvények, melyek az ugynevezett védvámokat állítják fel, egyedül arra szolgálnak, hogy a munkások jövedelme megcsökkentsék, a szabad kereskedelem korlátozassék s a népre felesleges adó rovassék; 3) a jelen gabnatorvény a mező gazdaságban minden javítást gátol; a haszonbérleti nyerkemkedésekben bizonytalanságot idéz elő, s a földbirtok tulajdonosai s haszonbérletiek különös hasznokat ígér, a nélkül, hogy azokat biztosítaná; 4) azért az alsóház megfontolandja az érdeklött gabnatorvényt, oly okos és megfontolt rendeletek hozatala végett, melyek minden alattvaló-osztályra jőteknak bizonyulnak; 5) a műipar szabadsága lényegesen elő fog mozdítani az egyházközség-megtelepítési törvény szorgos megvizsgálása által; 6) rendszeresített gyarmatosítási terv lassankint könnyítésére szolgálva azon tartományoknak, hol a kenyérkereseti eszközök szűke a házas munkásokra igen nyomasztólag hat; 7) az alsóház megelégedéssel vette a népnevelés javítására s kiterjesztésére szolgáló kormányi rendeleteket; 8) legazért is a ház készen áll szabadelvű alapokra fektetett s vallásos és erkölcsi nevelést kiterjeszteni képes rendszabályok gyámolítására; 9) ezen indítványok a királyné elibe alázatosan felterjesztessenek. Ezen javaslatok támogatására megjegyzé J. Russell lord, miszerint azért köte őket össze, mert azokat egymástól elválaszthatatlannak hitte. A háznak kötelességében áll oda törekedni, hogy a kereskedés és műipar felszabadíttassanak azon akadályoktól, miket a mostani törvényhozás gördít elő: erre nézve egyetemes nevelési s képzőrendszerre van szükség, mely csak akkor fog jőteknonyan hatni a népre, ha annak küllápotán könnyítve leend. Szónok kimutatá azon utóajdalmat, melyet a nemzet az 1793 óta viselt háborúk következtében érez, miszerint évenként roppant mennyiségű adót kell kivetnie, csak hogy a statusadóság kamatait le-rohassa. Attért ezután a tiltó és egyedáruskodó politikára, mely a honi ipar védpolitikájának nevezetik, s mely a háboru alatt keletkezett. De ezen politika teljesen hibás rendszer, s a parlamentnek a hon javára meg kell azt buktatni. Magok a gyarmatok állják már, hogy a beviteli cikkek megadóztatása nekik nem valójólág használ, s általános a meggyőződés, hogy a védpolitika legfeljebb egy osztálynak kedvez a többiek rovására, s a munkás osztályokat leginkább károsítja. S egy nagy befolyású párt mégis örökké állítja, hogy az ipar bizonyos ágai védvámok nélkül fen nem állhatnak; ezért pártnak azt mondja, miszerint vagy minden iparágat, gyártmányt és terményt kell védeni, vagy a védrendszert általában mint hibást és észszerűtlen eltörteni. Ezen rendszer már is sok változást szenvedett, s nem egy vámszállítattat alá. De ha 1842ben joggal történtek vámmérsékletek, melyek a város polgárait megkárosították, itt az ideje, hogy a pairek és aristocrazia tulajdonának természetjei se részesüljenek nagyobb kedvezésben, mint a polgárokéi, s a gabnabeviteli váms végkép eltörölendő. Végre tanácsolván, hogy a kormány 150,000 font sterl. kérjen a parlamenttől elegendő gyermeknevelésre, indítványának el-jejét kívánta elfogadtatni. Sir J. Graham ellenkezőt javasolván, az indítvány 182 szöveggel 104 ellen elvetetett.

A „Times” J. Russell lord iméz indítványairól többek közt ezt mondja: John lord újra megmutatá, hogy nincs parlamentarizmus tapintata. Nem gyakorlatszerű s nem okosság a házat egész seregével az indítványoknak gyötörni. Ily felhalmozásnál egyik tárgy a másiknak útját állja, s soha nem szülemlik belőle egység, mely a politikai hatásra ép oly szükséges mint művészi. Egy nagy festésznek sikerülhet a kilencz mását Apollóval közepében előtűntetni, hogy a csoportozatban is egység legyen. John lord azonban nem érti ezen összeállítás mesterségét; kilencz indítványa nem vág egymásba; s nem képez egészet. Mi bírta rá, hogy az utolsó éjjel fellépjen? Ő azt maga (elég naivul) mondá meg: nem lévén szándokában javaslatainak bár melyikét a minisztereknek akár akarata ellen, akár kedvezéssel keresztül vinni, egyedül azért indítványoz, miszerint e módon megmondhassa, mit lenne teendő ha a kormány kezében volna: ő kitarja szívét, s a minisztereknek megengedi, bölcsességét felhasználni vagy elmellőzni. Ily nyílt előterjesztés szabadelmősége, ily kéretlenül vállalt törekvés, ily szerény gondolat a miniszterek lelkeibe a népboldogítás terveit beolítani, — ez mind bámulandó a maga nemében. Amde a közönség üdvére és örömére az ellenzék főnökének szűkebb körre kellett volna évi harezát szoritani; kár volt azt oly sok edényben kitalálni: Sir R. Peel szárazon fogja át lépdélni az elszakadt folyamot. Ezen szinte miniszteri előterjesztés ürügyéül azt hozza fel John lord, miszerint a miniszterek szabadon hagyják a fért, melyen ő mozog. Peel semmi rendszabályt nem hozott javaslatba, mely egyenesen a dolgozó néposztály állapotának javítására célzott volna s a t. s ily elménczködő csipős modorban bibelődik e lap avolt miniszterrel, mit azonban tovább előadunk a hely szűke nem engedi. —

FRANCZIAORSZÁG. Majus 29-én a pairkamrában a kamatleszállítási törvényjavaslat valaszojtemen. La caven-laplagné pénzügyminiszter, Roy gróf elméleti ellenében erőteljesen védte a rendszabályt. A régiebb tekintélyek egész serege szövődött a tusába, Sully, Colbert, Turgot, Necker-

től egész Cambonig; jogalapeszmék- s tapasztalásból lőn bebonyolítva, hogy hasonló szolgálás sehol a világon nem ismertetett el, hanem hogy mindenki fel van hatalmazva hiteltelzői ellenében kötelezettségeitől a kapott tőkének visszafizetése általi megszabadulásra, s ezen felül, hogy a hitelezők e jelen leszállítási terv mellett oly kevéssé károsodnak meg, miszerint a tőke visszaváltását nem is kísérik meg. A miniszter ezen bizonyítékai ugyszólván az egész ülést kihuzták; a kamrában, ugy látszik, tettek is némi benyomást, csak a miniszteri sajtóra nem, mely közleményeit az udvartól kapja, mert a J. d. Débats azelőtt s most is a rendszabály ellen van. — A tanácskozás eredménye az, hogy majus 31-kén az 5 petes kamatleszállítási törvényjavaslat 148 szóval 28 ellen megbukott.

A következő kamrában ugyane napon a pairektől visszakerült gyarmati törvényjavaslat jött tanácskozás alá. Jollivet azon szerepet játszotta, melyet Dupin báró vislése s tárgynak a paireknél megvitatasakor. Ezek feltétlen kedvelői a gyarmatok jelen állapotjának, mely nemcsak a gyarmatosok, de a rabszolgákat is kielégíti. Jollivet bevégzett ténynek tekinti, hogy minden emancipatio, még a legfontosabb haladóbb is, tönkre teszi a gyarmatokat, s legrosszabb az, hogy ez csak Anglia iránti szíveség. — A második szónok Ternaux-Compans a jelen állapottal nem volt megelégedve, de a törvényjavaslatot sem találta észszerűnek, azaz: ő akart is, nem is. Mert, ugymond, ha az emancipatiót mozdítja elő, s ezért nevelést, vagyonszerzést kíván elősegíteni, ebből következik természetesen, hogy a gyarmatosok azon lesznek, mikép a szerencsének mit se tanuljanak. s mellékkérésüket meg ne takarítsák. És ha valamelyik a legtakarékosabban élne is, ötven évre van szüksége, hogy váltásösszegét összetakaragassa, mert egy rabszolga napidija 1 frank, s 300 munkanapot véve föl egy évre, 300 frkból 250 urát, s őt csak 50 illeti, a váltásdíj pedig 2500 frk lévén, ezen sommának összegyűjtésére 50 év kívántatik, miszerint a rabszolga csak mint tisztességes Sónos vásárolhatna meg szabadságát, s akkor is még öt évi szolgálati szerződésre kellene lépnie. És ha a szerencsén végre kincsével a megváltáshoz közelédnek, azzal vádolnák őket, hogy lopta azt, s itéltetnék egy gyarmatosok- s tisztviselőkből álló vegyes küldöttség által, azaz: gyarmatosok és ismét gyarmatosok által, mert a tisztviselők is csak oly gyarmatosok, mint a többiek. Itt már ugyancsak össze kell majd szedni magát a szerencsének, hogy magát igazolhassa. — Tocqueville pártolta a törvényjavaslatot, józan diesszónokként másoknak hagyva fel a büszke ömledéseket. Szerinte e törvény pincinke kis dolog, és csak azért jelentékeny, mert háttérből nagy eszme vonul elő, oly eszme, mellyel Franciaország már 50 év óta bibelődik: szónok szerint nem is kellene azt emancipatio-törvénynek czímezni, mert a váltásának igen nehezen valószínű módját állapítja meg, e mellett azonban el kell azt fogadni, mert halkkal azon tervezett nagy forradalomhoz vezet. A gyarmatosok és tisztviselők közbejárásáról le kell mondani, hisz ők, valahányszor a kormány akart valamit a rabszolgák javára tenni, mindig átkodott ellenzessel válaszoltak. Itt mindig csak az emancipatio veszélyeiről foly a szó, jobb volna a jelen állapot jövőre veszélyességét előmutatni. Nemde magok a gyarmatosok megválták, hogy jövedelmök s hitelök fogy, a gyűlölség s bizalmatlanság mérgesebbül? Ha kiütendő háboru esetre Anglia meg sem hódítja a francia gyarmatokat, mégis szükség lesz nevezetes hadierőre a belső bátorsági-rendőrség fentartására. A brit gyarmatokban tapasztalás a várakozásnak meg nem felelt, de gyümöles-telen sem'vala. Egy millió embernek egy napon történi szabad lábra álltatása a nélkül, hogy a legutolsó hat hónapban gyilkosság vagy más súlyos bűn követtetett volna el, nagyszerű erkölcsi szimű. S ezen millióról mondatott, hogy az oktan állapotokhoz igen közel állt, s most egy napon emberekké váltak. Nem az emancipatio nem csupán érdek, de becsület kérdése is. Mit a vallás hirdet, azt a forradalmi Franciaország előbb politikai rendbe hozá, az elkezdett műnek nem szabad bevégeztenül maradnia! — Őt követé ismét a másik oldalról Leray. Százados társadalmi intézetet, monda ő, nem lehet egy nap alatt megváltatni. Ha a gyarmatokban fájdalmas szakadásokról beszélnek, nem kell feledni, honnan származnak azok. Ha a népesség egy részének vagy egy mindig felizgattatnak, a gyarmatosok fenyegetetnek vagy megbélyeggetetnek, mikép állhatna meg itt a béke? A gyarmatokban kellett laknia, ki fogalmat akar magának szerezni azon ellenhatásról, mit ily vitakozás előidéz. A szerencsének általában tágas s jól szellőzött hajlékokban laknak, egészséges étket kapnak, munkájok mérsékelt, 9 1/2 órát meg nem haladó. — Gasparin válaszóla, mikint nincs kereskedésről és gyarmati hajózásról szó, de az erkölcsi polgárosodás egy nagy kérdésről. Vannak emberek, kik magokat különösen gyakorlatiaknak tartják s egyedül anyagi érdekek foglalkoznak, de ezeket szónok ábrándozóknak nevezi, mert azt hiszik, hogy oly ország, milleny Franciaország, egyedül anyagi érdekekkel legyen kormányozható. Szónok előtt a törvény minden inkább, mint kielégítő; kívánta, hogy a kamara azt nem eléggé szabadelvű- és haladóknak nyilatkoztassa ki, szükség, hogy a szerencsének a status határozott pártolásának örövendjen, s a váltás erőteljesen rendeztessék el. Ez értelemben fentartja magának szónok némi javítványok indítványozását. Ezután még a mostani gyarmati-rendszer egy tetemes visszaélésre tőn figyelmetessé — szerencsének t. i. a francia gyarmatokból a gyarmati kormányzó tudta s akarattalval a spanyol gyarmatokra vitettek eladás végett, s érettek ökrök és öszvérek hajtatnak vissza. Kiténik egy a martiniquei kormányzó 1845. évi april 2kai rendeletéből. Így keralttek 1844ben rabszolgák egy francia eskütszék elé, Draguignanban. Ezen rabszolgák az arabokhoz tartoztak s velök mint vásárról került marhával bántak, így hagyták el az eskütszékét s egész Franciaországon végig mentek, még most

